

सं. २०७२१०११६४८५५२१ २१

सन १९४७ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक ३

मुंबई होमगार्ड अधिनियम, १९४७

(२२ मार्च १९४७)

ह्या अधिनियमात पुढील आदेश व अधिनियम याअन्वये अनुकूलन, रूपभेद व सुधारणा करण्यात आल्या आहेत :—

- सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११.
- विधी अनुकूलन आदेश, १९५०.
- सन १९५४ चा मुंबई अधिनियम ४.
- मुंबई विधी अनुकूलन (राज्य व समवर्ती विषय) आदेश, १९५६.
- सन १९५८ चा मुंबई अधिनियम ७५.*

होमगार्डची रचना करण्यासाठी तरतूद करण्याबाबत अधिनियम

उद्देशार्थी, ^१[मुंबई राज्यात] आकस्मिक प्रसंगी उपयोग करण्याकरिता व इतर कारणांसाठी स्वयंसेवक संघटनेची तरतूद करणे इष्ट आहे, त्याअर्थी, याअन्वये पुढीलप्रमाणे अधिनियम करण्यात येत आहे.

१. (१) ह्या अधिनियमास मुंबई होमगार्ड अधिनियम, १९४७, असे म्हणावे.

^१[(२) तो संबंध मुंबई राज्यास लागू असेल.]

संक्षिप्त नाव,
व्याप्ती व
प्रारंभ.

^१ उद्देश व कारणे यांचे निवेदन यासाठी मुंबई सरकार राजपत्र, १९४७, भाग पाच, पृष्ठ २५ पहा. विधानसभेतील कामकाजासाठी बॉम्बे लेजिस्लेटिव्ह असंब्ली डिबेट्स, १९४७, खंड दहा आणि परिषदेतील कामकाजासाठी बॉम्बे लेजिस्लेटिव्ह काउन्सिल डिबेट्स, १९४७, खंड बारा पहा.

*सन १९५८ चा मुंबई अधिनियम ७५ याचे कलम ८ पुढीलप्रमाणे आहे :—

“८, मध्यप्रांत व बऱ्हाड नगरसेना अधिनियम, १९४७ आणि सौराष्ट्र राज्य नगरसेना अध्यादेश, १९४८ हे ह्याद्वारे रद्द करण्यात येत आहेत; परंतु अशारीतीने रद्द केल्यामुळे,—

(अ) अशारीतीने रद्द केलेल्या विधींच्या पूर्वीच्या अंमलास, किंवा

(ब) अशारीतीने रद्द केलेल्या विधींच्या उपबंधांपैकी कोणत्याही उपबंधाविरुद्ध केलेल्या कोणत्याही अपराधाच्या बाबतीत झालेली कोणतीही शास्ती, जप्ती किंवा शिक्षा यांस, किंवा

(क) अशा पूर्वोक्त शास्तीच्या, जप्तीच्या किंवा शिक्षेच्या बाबतीत करावयाची कोणतीही चौकशी, वैध कारवाई किंवा उपाययोजना यांस,

बाध येणार नाही आणि हा अधिनियम संमत झाला नव्हता असे समजून अशी कोणतीही चौकशी, वैध कारवाई किंवा उपाययोजना करता, चालू ठेवता किंवा अंमलात आणता येईल, आणि अशी कोणतीही शास्ती, जप्ती किंवा शिक्षा लादता येईल.”

^१ सन १९५८ चा मुंबई अधिनियम ७५, कलम ३ अन्वये “मुंबई प्रांतात” या शब्दांऐवजी हे शब्द दाखल करण्यात आले.

^१ मूळ पोट-कलमाऐवजी हे पोट-कलम वरील अधिनियमाच्या कलम ४ (१) अन्वये दाखल करण्यात आले.

(३) तो बृहन्मुंबईच्या क्षेत्रात आणि अहमदाबाद बरो नगरपालिका व अहमदाबाद छावणी यांच्या हद्दीत समाविष्ट असलेल्या क्षेत्रात ताबडतोब अंमलात येईल. ^१[मुंबई होमगार्ड (व्याप्ती वाढविणे व सुधारणा) अधिनियम, १९५८ च्या प्रारंभाच्या तारखेपासून तो मुंबई राज्याच्या संबंध सौराष्ट्र प्रदेशात आणि विदर्भ विभागाच्या ज्या प्रदेशात, अशा तारखेच्या लगतपूर्वी, मध्यप्रांत व वऱ्हाड होमगार्ड अधिनियम, १९४७ अंमलात होता त्या प्रदेशात अंमलात येईल.] ^२[राज्य] शासनास शासकीय राजपत्रात प्रसिद्ध केलेल्या अधिसूचनेद्वारे असा निदेश देता येईल की, तो अशा अधिसूचनेत निर्दिष्ट करण्यात येईल त्या तारखेस कोणत्याही इतर क्षेत्रात अंमलात येईल.

होमगार्डची
रचना व
महासमा-
देशक
व समादेशक
यांची नेमणूक.

२. (१) ^३[राज्य] शासन कलम १, पोट-कलम (३) यात निर्दिष्ट केलेल्या क्षेत्रासाठी तसेच उक्त पोट-कलम (३) अन्वये जाहीर केलेल्या प्रत्येक क्षेत्रासाठी, होमगार्ड या नावाच्या एका स्वयंसेवक संस्थेची रचना करील. लोकांचे संरक्षण, मालमत्तेचे रक्षण व सार्वजनिक सुरक्षितता यासंबंधी ह्या अधिनियमाच्या व तदनन्वये केलेल्या नियमांच्या उपबंधानुसार अशा संस्थेतील सदस्य त्यास नेमून दिलेली कामे ^४[व कर्तव्ये] बजावतील.

^५[(१-अ) सौराष्ट्र प्रदेशाच्या व विदर्भ विभागाच्या संबंधात, मुंबई होमगार्ड (व्याप्ती वाढविणे व सुधारणा) अधिनियम, १९५८ याच्या प्रारंभाच्या लगतपूर्वी उभारलेली किंवा रचना केलेली होमगार्ड संघटना ही, पोट-कलम (१) अन्वये रचना केलेली संघटना आहे असे समजण्यात येईल.]

(२) पोट-कलम (१) अन्वये रचना करण्यात आलेल्या प्रत्येक होमगार्डसाठी ^६[राज्य] शासन एक समादेशक (कमांडंट) नेमेल.

^७[(३) तसेच राज्य शासन होमगार्डसाठी एक महासमादेशक (कमांडंट जनरल) नेमेल व त्याजकडे संबंध ^८[मुंबई राज्यातील] होमगार्डवर सर्वसाधारण देखरेख व नियंत्रण ठेवण्याचे काम असेल.]

सदस्यांची
नेमणूक

^९[३. (१) महासमादेशकांच्या मंजूरीस अधीन राहून, समादेशकास राज्य शासन वेळोवेळी ठरवील असे काम करण्यास लायक व राजी असलेल्या व्यक्ती होमगार्डचे सदस्य म्हणून नेमता येतील आणि त्यास अशा कोणत्याही सदस्यास होमगार्डमधील कोणत्याही अधिकाराच्या जागेवर नेमता येईल.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये काहीही असले तरी, महासमादेशकास राज्य शासनाच्या मंजूरीस अधीन राहून, अशा कोणत्याही सदस्यास आपल्या प्रत्यक्ष नियंत्रणाखाली असलेल्या कोणत्याही जागेवर नेमता येईल.]

^१ बरील अधिनियमाच्या कलम ४ (२) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

^२ "प्रांतिक" या शब्दाऐवजी हा शब्द, विधी अनुकूलन आदेश, १९५० अन्वये दाखल करण्यात आला.

^३ सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११, कलम २ (१) अन्वये हे शब्द समाविष्ट करण्यात आले.

^४ सन १९५८ चा मुंबई अधिनियम ७५, याच्या कलम ५ (क) अन्वये पोट-कलम (१-अ) समाविष्ट करण्यात आले.

^५ सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११, कलम २ (२) अन्वये हे पोट-कलम समाविष्ट करण्यात आले.

^६ सन १९५८ चा मुंबई अधिनियम ७५, याच्या कलम ५ (२) अन्वये "दुसऱ्या राज्यात घातलेले प्रदेश वगळून, पुनर्रचनेच्या पूर्वीच्या संबंध मुंबई राज्यातील" ह्या शब्दाऐवजी हे शब्द दाखल करण्यात आले.

^७ मूळ कलमाऐवजी कलम ३ ने सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११, कलम ३ अन्वये दाखल करण्यात आले.

^१[(३) मुंबई होमगार्ड (व्याप्ती वाढविणे व सुधारणा) अधिनियम, १९५७ याच्या प्रारंभाच्या लगतपूर्वी, मध्यप्रांत व वन्हाड होमगार्ड अधिनियम, १९४८ अन्वये किंवा सौराष्ट्र राज्य होमगार्ड सेना अध्यादेश, १९४८ अन्वये उभारलेल्या किंवा रचना केलेल्या होमगार्ड मधील असलेली प्रत्येक व्यक्ती ह्या कलमान्वये नेमलेली व्यक्ती आहे असे समजले जाईल आणि तिला दिलेले नेमणुकीचे प्रमाणपत्र व गणवेश त्याप्रमाणे कायदेशीर असतील].

^३४. (१) प्रशिक्षण घेण्यासाठी किंवा ह्या अधिनियमाच्या किंवा तदन्वये केलेल्या नियमांच्या सदस्यांची उपबंधानुसार होमगार्डना नेमून दिलेली कामे किंवा कर्तव्ये यांपैकी कोणतेही काम किंवा कर्तव्य बजावण्या- कामे व कर्तव्ये. साठी होमगार्डला कोणत्याही वेळी बोलाविण्याचा समादेशाचा अधिकार आहे.

(२) महासमादेशाचा, आकस्मिक प्रसंगी, ^१ [मुंबई राज्यातील] कोणत्याही भागात शिक्षण घेण्यासाठी किंवा अशी कामे किंवा कर्तव्ये यांपैकी कोणतेही काम किंवा कर्तव्य बजावण्यासाठी होमगार्डला बोलाविण्याचा अधिकार आहे.]

५. (१) होमगार्डमधील सदस्यास कलम ४ अन्वये बोलाविण्यात येईल तेव्हा, त्यावेळी अंमलात शक्ती, असलेल्या कोणत्याही अधिनियमान्वये नेमलेल्या पोलीस अधिकाऱ्यास जे अधिकार व विशेष अधिकार संरक्षण व असतील व जे संरक्षण मिळत असेल तेच अधिकार व विशेष अधिकार त्यास असतील व तेच संरक्षण त्यास नियंत्रण मिळेल.

(२) होमगार्ड सदस्य या नात्याने आपली कामे ^१ [किंवा कर्तव्ये] बजावीत असताना अशा सदस्यांना केलेल्या किंवा जे करण्याचा त्याचा आशय होता अशा कोणत्याही कृत्याच्या बाबतीत त्याजविरुद्ध कोणताही खटला बृहन्मुंबईत पोलीस आयुक्ताची व इतरत्र जिल्हा दंडाधिकाऱ्याची पूर्वमंजुरी घेतल्यावाचून दाखल करण्यात येणार नाही.

६. होमगार्डमधील सदस्यास कलम ४ अन्वये पोलीस बलाच्या सहाय्यार्थ बोलाविण्यात येईल तेव्हा, पोलीस बला- ते कलम ८ अन्वये केलेल्या नियमांनी विहित करण्यात येईल अशा रीतीने व अशा मर्यादित पोलीस तेल अधिकाऱ्यांनी नियंत्रण ठेवणे.

^१ [६-अ. (१) जी कोणतीही व्यक्ती कोणत्याही कारणामुळे होमगार्डातील सदस्य असण्याचे बंद सदस्य होईल ती आपल्या नेमणुकीचे किंवा पदाचे प्रमाणपत्र व होमगार्डचा असा सदस्य म्हणून त्यास पुरविण्यात असण्याचे बंद आलेन्ही हत्यारे, सरंजाम, कपडे व इतर आवश्यक वस्तू ही समादेशाच्या किंवा समादेशाक निदेश देईल झाल्यावर अशा व्यक्तीच्या व अशा ठिकाणी ताबडतोब स्वाधीन करील. प्रमाणपत्र, हत्यारे वगैरे

(२) कोणत्याही दंडाधिकाऱ्यास आणि त्या त्यावेळी लेखी नमूद करावयाच्या विशेष कारणांसाठी बृहन्मुंबई पोलीस उप-आयुक्त (डेप्युटी कमिशनर ऑफ पोलीस) व इतरत्र सहाय्यक पोलीस अधीक्षक (असिस्टंट सुपरिन्टेंडेंट ऑफ पोलीस) किंवा पोलीस उप-अधीक्षक (डेप्युटी सुपरिन्टेंडेंट ऑफ पोलीस) यांच्याद्वारे किंवा कमी दर्जाचा नसलेल्या कोणत्याही पोलीस अधिकाऱ्यास अशा रीतीने स्वाधीन न केलेले कोणतेही वस्तू, हत्यारे, सरंजाम, कपडे किंवा इतर आवश्यक वस्तू याकरिता झडती घेण्यासाठी व ती ज्या कोणत्याही ठिकाणी सापडतील त्या ठिकाणी ती जप्त करण्यासाठी अधिपत्र काढता येईल. अशा रीतीने काढलेले प्रत्येक अधिपत्र हे, फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १८९८ याच्या उपबंधास अनुसरून पोलीस अधिकारी किंवा जर अधिपत्र काढणारा दंडाधिकारी किंवा पोलीस अधिकारी तसा निदेश देईल तर इतर कोणतीही व्यक्ती बजावील.

^१ हे पोटकलम सन १९५८ चा मुंबई अधिनियम ७५, कलम ६ अन्वये जादा दाखल करण्यात आले.

^२ सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११, कलम ४ अन्वये कलम ४ हे मूळ कलमाऐवजी दाखल करण्यात आले.

^३ सन १९५८ चा मुंबई अधिनियम ७५, कलम ७ अन्वये 'दुसऱ्या राज्यात घातलेले प्रदेश वगळून, पुनर्रचनेपूर्वीच्या मुंबई राज्यातील' या शब्दाऐवजी हे शब्द दाखल करण्यात आले.

^४ सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११, कलम ५ अन्वये हे शब्द समाविष्ट करण्यात आले.

^५ वरील अधिनियमाच्या कलम ६ अन्वये कलमे ६-अ व ६-ब समाविष्ट करण्यात आली.

(३) एखाद्या व्यक्तीला पुरविण्यात आलेली कोणतीही वस्तू, महासमादेशकाच्या आदेशानुसार त्याची मालमत्ता झालेली असेल तर त्या वस्तूस ह्या कलमातील कोणताही उपबंध लागू होतो असे समजण्यात येणार नाही.]

कर्तव्य वगैरे [६-ब. (१) समादेशकाच्या नियंत्रणाखाली असलेला होमगार्डतील कोणताही सदस्य कलम ४ बजावण्यास अन्वये त्यास बोलाविण्यात आल्यावर, बाजवी कारणाशिवाय, असा आदेश पाळण्यात किंवा होमगार्ड हयगय केल्या- म्हणून असलेली आपली कामे करण्यात व कर्तव्ये बजावण्यात हयगय करील किंवा असा आदेश पाळण्याचे बद्दल सदस्यास किंवा कामे करण्याचे व कर्तव्ये बजावण्याचे नाकारील अगर त्याची कामे व कर्तव्ये ज्याने बजावण्यासाठी त्यास दिलेला कोणताही वैध आदेश किंवा निदेश पाळण्यात हयगय करील किंवा पाळण्याचे नाकारील किंवा शिस्तीचा कोणताही भंग केल्याबद्दल किंवा गैरवर्तणूक केल्याबद्दल दोषी असेल तर, अशा समादेशकास त्याला निलंबित करण्याचा, किंवा पन्नास रुपयांहून अधिक नाही इतक्या रकमेपर्यंत दंड करण्याचा प्राधिकार असेल. [ज्या वर्तणुकीमुळे होमगार्डच्या सदस्यावर फौजदारी आरोप ठेवण्यात येऊन त्यास दोषी ठरविण्यात आले असेल त्या वर्तणुकीबद्दल अशा सदस्यास पदच्युत करण्याचाही समादेशकास प्राधिकार असेल.]. महासमादेशकास त्याच्या प्रत्यक्ष नियंत्रणाखाली असलेल्या जागेवर नेमण्यात आलेल्या कोणत्याही होमगार्डच्या बाबतीत तसाच प्राधिकार असेल.

[(१-अ) या अधिनियमात काहीही अंतर्भूत असले तरी समादेशकाच्या मते कोणत्याही होमगार्ड सदस्याच्या सेवेची यापुढे आवश्यकता राहिली नसेल तर विहित करण्यात येतील अशा शर्तीस अधीन राहून अशा सदस्यास कोणत्याही वेळी सेवामुक्त करण्याचा प्राधिकार समादेशकास असेल. तसेच महासमादेशकास त्याच्या प्रत्यक्ष नियंत्रणाखाली असलेल्या जागेवर नेमण्यात आलेल्या कोणत्याही होमगार्डच्या बाबतीत तसाच प्राधिकार असेल.]

(२) जेव्हा महासमादेशक किंवा समादेशक पोट कलम (१) अन्वये कोणत्याही होमगार्डास निलंबित करण्याविषयी, त्यास खालच्या दर्जावर आणण्याविषयी, पदच्युत करण्याविषयी किंवा दंड करण्याविषयी आदेश देईल तेव्हा, तो असा आदेश, त्याची कारणे व त्याने केलेल्या चौकशीचे टिपण ही लेखी नमूद करील किंवा नमूद करण्याची व्यवस्था करील आणि संबंधित व्यक्तीस आपली बाजू मांडून वचाव करण्याची संधी दिल्यावाचून महासमादेशक किंवा समादेशक असा कोणताही आदेश देणार नाही.

(३) समादेशकाच्या आदेशामुळे व्यथित झालेल्या कोणत्याही होमगार्ड सदस्यास अशा आदेशाची नोटीस त्यावर बजावण्यात आल्याच्या तारखेपासून तीन दिवसांच्या आत महासमादेशकाकडे अपील करता येईल. तसेच महासमादेशकाच्या आदेशामुळे व्यथित झालेल्या अशा कोणत्याही होमगार्ड सदस्यास वर सांगितलेल्या मुदतीत राज्य शासनाकडे अपील करता येईल. अशा अपिलात यथास्थिति महासमादेशकास देशकास किंवा राज्य शासनास आपणास योग्य वाटेल असा आदेश देता येईल.

(४) महासमादेशकास किंवा राज्य शासनास अनुक्रमे समादेशकाने किंवा महासमादेशकाने पोट-कलम (१) [किंवा (१-अ)] अन्वये दिलेल्या कोणत्याही आदेशाची वैधता किंवा औचित्य याविषयी आपली खात्री करून घेण्यासाठी यथास्थिति समादेशकाने किंवा महासमादेशकाने दिलेल्या अशा आदेशासंबंधीची कागदपत्रे कोणत्याही वेळी मागविता येतील व त्यांची तपासणी करता येईल, तसेच त्यास योग्य वाटेल असा त्यासंबंधी आदेश देता येईल.

^१ कलमे ६-अ आणि ६-ब ही सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११, कलम ६ अन्वये समाविष्ट करण्यात आली.

^२ हा मजकूर सन १९५४ चा मुंबई अधिनियम ४, कलम २ (एक) अन्वये समाविष्ट करण्यात आला.

^३ सन १९५४ चा मुंबई अधिनियम ४, कलम २ (दोन) अन्वये पोट-कलम (१-अ) समाविष्ट करण्यात आले.

^४ बरील अधिनियमाच्या कलम २ (तीन) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

(५) यात यापूर्वी तरतूद केल्याप्रमाणे ज्यावर अपील करण्यात येणार नाही असा प्रत्येक आदेश आणि ह्या कलमान्वये अपिलात किंवा फेरतपासणीत दिलेला प्रत्येक आदेश अखेरचा असेल.

(६) ह्या कलमान्वये केलेला कोणताही दंड, तो जणू न्यायालयाने केलेला दंड आहे असे समजून न्यायालयाने केलेला दंड वसूल करण्यासाठी फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १८५८ हीत जी रीत निर्दिष्ट केली असेल त्या रीतीने वसूल करता येईल.

(७) ह्या कलमान्वये होमगार्ड सदस्यास जी कोणतीही शिक्षा देण्यात आली असेल त्याशिवाय आणखी कलम ७ अन्वये किंवा त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही विधि अन्वये जी शास्ती दिली जाण्यास तो पात्र असेल ती शास्ती त्याला दिली जाईल.]

७. (१) जर कोणताही होमगार्ड सदस्य कलम ४ अन्वये त्यास बोलाविण्यात आल्यावर ^१[वाजवी शास्ती. सबबीबाबत], असा आदेश पाळण्यास किंवा होमगार्ड सदस्य म्हणून असलेली त्याची कामे करण्यास हयगय करील किंवा असा आदेश पाळण्याचे किंवा अशी कामे करण्याचे नाकारील अगर त्याची कर्तव्ये त्याने बजावण्यासाठी त्यास दिलेला कोणताही वैध आदेश किंवा निदेश पाळण्यात हयगय करील किंवा पाळण्याचे नाकारील तर, तो दोषी ठरविण्यात आला असता, तीन महिने पर्यंत असू शकेल एवढ्या मुदतीच्या साध्या कैदेच्या शिक्षेस पात्र होईल किंवा अडीचशे रुपये पर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल किंवा या दोन्ही शिक्षांस पात्र होईल.

^२[(१-अ) जर कोणताही होमगार्ड सदस्य कलम ६-अ, पोटकलम (१) याच्या उपबंधास अनुसरून, आपल्या नेमणुकीचे किंवा पदाचे प्रमाणपत्र किंवा इतर कोणतीही वस्तू स्वाधीन करण्यात बुद्ध्या हयगय करील किंवा स्वाधीन करण्याचे नाकारील तर त्यास, दोषी ठरविण्यात आले असता एक महिन्यांपर्यंत असू शकेल एवढ्या मुदतीच्या कैदेची शिक्षा होईल किंवा शंभर रुपये पर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाची शिक्षा होईल किंवा ह्या दोन्ही शिक्षा होतील.]

(२) समादेशकाच्या पूर्वमंजूरीवाचून पोट-कलम (१) ^३[किंवा (१-अ)] अन्वये कोणतीही कारवाई दाखल करण्यात येणार नाही.

(३) जी कोणतीही व्यक्ती पोट-कलम (१) ^४[किंवा (१-अ)] अन्वये शिक्षापात्र असलेला अपराध करील तिला अधिपत्रावाचून अटक करण्याचा पोलीस अधिकाऱ्यास अधिकार आहे.

८. ^५“[राज्य] शासनास पुढील गोष्टींबाबत ह्या अधिनियमाशी सुसंगत असे नियम करता येतील :— नियम.

^६[(अ) कलम ४ द्वारे समादेशक किंवा महासमादेशक यास दिलेल्या शक्ती होमगार्डच्या कोणत्याही अधिकाऱ्याने वापरण्याची तरतूद करणे;]

(ब) पोलीस बलाच्या सहाय्यार्थ काम करीत असताना, होमगार्डवर पोलीस बलातील अधिकाऱ्यांनी नियंत्रण ठेवण्याची तरतूद करणे;

(क) होमगार्डची संघटना, नेमणूक, सेवेच्या शर्ती, कामे, शिस्त, हत्यारे, सरंजाम व कपडे यांचे व ज्या रीतीने त्यांना कामावर बोलाविता येईल त्या रीतीचे नियमन करणे;

^१ ‘पुरेशा सबबीवाचून’ या मजकुराऐवजी हा मजकूर, सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११, कलम ७ (१) अन्वये दाखल करण्यात आला.

^२ पोट-कलम (१-अ) हे सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११, कलम ७ (२) अन्वये समाविष्ट करण्यात आले.

^३ हा मजकूर वरील अधिनियमाच्या कलम ७ (३) अन्वये समाविष्ट करण्यात आला.

^४ हा मजकूर वरील अधिनियमाच्या कलम ७ (४) अन्वये समाविष्ट करण्यात आला.

^५ “प्रांतिक” या शब्दाऐवजी हा शब्द विधि अनुकूलन आदेश, १९५० अन्वये दाखल करण्यात आला.

^६ मूळ खंडाऐवजी हा खंड सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११, कलम ८ अन्वये दाखल करण्यात आला.

(ड) ह्या अधिनियमाचे कलम ५ याअन्वये वापरण्याजोग्या कोणत्याही शक्ती होमगार्डनी वापरण्या-विषयी नियमन करणे;

(६) सामान्यतः ह्या अधिनियमाचे उपबंध अंमलात आणणे.

होमगार्ड लोकसेवक असणे. ९. ह्या अधिनियमान्वये काम करणारे होमगार्ड सदस्य हे, भारतीय दंड संहिता, कलम २१ च्या अर्थानुसार लोकसेवक आहेत असे समजले जाईल.

होमगार्ड राज्य विधानमंडळ किंवा स्थानिक नाही. [९-अ. (१) होमगार्ड सदस्य हा, तो होमगार्ड सदस्य आहे याच केवळ कारणामुळे, मुंबई विधान-सभेचा किंवा मुंबई विधानपरिषदेचा सदस्य म्हणून निवडला जाण्यास व असण्यास अपात्र ठरविला जाणार नाही.]

संस्था यांच्या निवडणुका लढविण्यास अपात्र नसणे. (२) त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही विधीत तद्विरुद्ध काहीही अंतर्भूत असले तरी, होमगार्ड सदस्य हा, तो होमगार्ड सदस्य आहे याच केवळ कारणामुळे कोणत्याही स्थानिक प्राधिकरणाचा सदस्य म्हणून निवडला जाण्यास व असण्यास अपात्र ठरविला जाणार नाही.]

निरसन व व्यावृत्ती. १०. मुंबई होमगार्ड अध्यादेश, १९४६, हा याअन्वये निरसित करण्यात आला आहे :

परंतु, उक्त अध्यादेशान्वये रचना करण्यात आलेली होमगार्ड संघटना ही ह्या अधिनियमान्वये रचना करण्यात आलेली होमगार्ड संघटना आहे असे समजले जाईल आणि उक्त अध्यादेशान्वये केलेल्या व हा अधिनियम अंमलात येण्याच्या लगतपूर्वी अंमलात असलेल्या सर्व नेमणुका व नियम ही अंमलात असण्याचे चालू राहिल आणि ती ह्या अधिनियमात अनुलक्षून करण्यात आली आहेत असे समजले जाईल.

(यथार्थ अनुवाद),

य. शं. कानिटकर,

भाषा संचालक, महाराष्ट्र राज्य.

सन १९५० चा मुंबई अधिनियम ११ याच्या कलम ९ अन्वये कलम ९-अ समाविष्ट करण्यात आले.